SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1430

av Linnéa Wickman m.fl. (S)

Investerings- och medfinansieringsprogram för framtidens vatten och avlopp

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga statliga investerings- och medfinansieringsprogram för den allmänna va-infrastrukturen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid utformningen av statliga stöd till va-infrastrukturen särskilt beakta kommuner med strukturellt höga kostnader till följd av bl.a. stora geografiska avstånd, små va-kollektiv och flera separata va-system och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vatten- och avloppssystemen är en grundläggande del av vår samhällsinfrastruktur. Rent vatten och fungerande avlopp måste fungera oavsett var i landet man bor.

Samtidigt står Sveriges VA-system inför mycket stora investeringar. Svenskt Vatten bedömer att omkring 590 miljarder kronor behöver investeras fram till 2040. En stor del handlar om att förnya gamla ledningsnät, vattenverk och reningsverk, men också om att möta nya krav på klimatanpassning, säkerhet och robusthet.

Det är idag kommunerna som genom VA-avgifter i huvudsak ansvarar för den allmänna vatten- och avloppsförsörjningen. Förutsättningar skiljer sig samtidigt kraftigt

mellan olika kommuner. I stora och tätbefolkade kommuner kan kostnaderna fördelas på många abonnenter. I mindre och mer glest befolkade kommuner kan samma typ av investering behöva bäras av betydligt färre människor.

Vatten och avlopp är en samhällsfunktion som måste fungera även vid kriser och höjd beredskap. Dricksvatten och avloppsvatten hör också till de sektorer som omfattas av arbetet med att stärka motståndskraften i samhällsviktig verksamhet. Skillnaderna i VA-taxor mellan kommunerna är redan stora och investeringsbehoven kommer att sätta ytterligare press på taxorna framöver.

Det är inte rimligt att kommunerna och VA-kollektiven ensamma ska bära hela risken för de mycket stora investeringar som väntar, utan staten behöver ta ett större ansvar för att nödvändiga investeringar kan genomföras. När VA-systemen en gång byggdes ut så stod staten i delar för upp emot hälften av kostnaderna. När nu stora reinvesteringar behöver genomföras så skulle statliga resurser göra stor nytta för att detta ska kunna ske på ett ekonomiskt hållbart sätt i hela landet.

Regeringen bör därför se över möjligheten till statliga investerings- och medfinansieringsprogram för den allmänna VA-infrastrukturen. Ett sådant arbete bör särskilt ta hänsyn till kommuner med stora geografiska avstånd, flera separata VA-system och små VA-kollektiv.

Linnéa Wickman (S)

Jim Svensk Larm (S) *Sanna Backeskog (S)*